Учѣте ся брати мои
Думайте читайте

И чужому научайтесь
Свого не цурайтесь.

СВОБОДА

„Въ своей хатѣ своя правда

И сила и воля"
Шевченко.

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рокъ III. | Шамокинъ, Па. Четвергъ 22-го Серпня 1895 | Число 24

Шамокінъ 22 серпня.

ЕЩЕ ПРО „НАРОДНЫЙ ДОМЪ".

Наша статя про нашъ рускій „Народный Дôмъ" въ Ню Йорку зелектризовала не тôлько насъ самыхъ Русинôвъ, котрыхъ та справа безпосередно обходить, але она зеняла умы и нашихъ братôвъ Поляковъ, доказомъ чого суть численнй вôдголосы въ польскихъ часописяхъ.

Нашъ голосъ запаливъ серце и душу нашого Русина, громадянина американьского, котрый ще добре памятае, якъ гôрко ему было выбратися зъ Ню Йорку до якого небудь мѣсця, а ще гôрше тяжко приходилось ему знайти для себе роботу. Самъ одентъ, нѣ языка не знае, нѣ людей, нѣ звычаѣвъ, нѣ обычаѣвъ, тынявъ ся мовъ тѣнь по Америцѣ, поки гроша въ кишени стало. А не стало того найпотребнѣйшого житьового средства, мусѣвъ бѣдака найматись контрактово въ службу безсовѣстныхъ капіталистовъ. Объ сѣмъ нашй люде добре памятають. Але крôмъ тыхъ цѣлей, крôмъ цѣлей примѣщованя нашихъ людей по добрыхъ мѣсцевостяхъ и т. д., о чѣмъ мы въ попередной статіи про „Народный Дôмъ" згадовали, потреба намъ, щобъ будучій нашъ „Народный Дôмъ" — мавъ ще другу задачу.

„Народный Дôмъ" мае въ будучинѣ стати тымъ лучевомъ, въ котрôмъ бы мѣстилися правдивй зародки, дѣйснй почины нашои розумнои организаціи. А розумна наша организація не повинна ростягатись лишь на Америку. Она мае обняти батькôвщину и всѣ прочй кольоніи рускй. Значитъ ся: Бразилію, Канаду и Сполученй Державы пôвнôчнои Америки.

Розважмо наперѣдъ, якъ понимати намъ задачу „Народного Дому" въ понятію лучности зъ старымъ краемъ? Звѣстно кождому, що якъ нашъ чоловѣкъ выбераесь до Америки, то скаже собѣ такъ: Поѣду до Америки, зароблю грошѣ, верну назадъ, поправлю свое ґаздôвство, тай буду спокôйно жити мѣжь своими, але такй пляны суть дуже дурнй — нашй розумнй люде называють такй пляны: сомарскими (ослячими) и они справдѣ на крацу назву не заслугують. Тяжко заробленый грôшь, киданый на поталку жидовѣ, урядови австрійскому, въ загалѣ не вôдраднымъ обставинамъ економічнымъ въ Австріи — се грѣхъ не тôлько взглядомъ себе самого, але навѣть взглядомъ державъ, котра дала способность той грôшь заробити. Всякій вывôзъ гроша зъ одной державы до другои, уважаесь рѣчею не моральною. Хтось зъ патріотôвъ зъ Галичины, що то дуже любить свою Русь, а кореневй Руси позволяе выходити до нащасной Бразиліи, скаже: якъ то, чи вже забороняете нашимъ людямъ вертати на Батькôвщину?. Нѣ, борони Боже, мы хотѣлибы лишь, щобъ нашъ чоловѣкъ, якъ вже вертае до старого краю, то найже розумно вертае. А провѣдникомъ его до старого краю и по краю, мавбы стати опять: „Народный Дôмъ". Всѣдаючи на корабель, мавъ бы нашъ чоловѣкъ потрѣбнй информаціи подорожнй, мавъбы вѣдомость де можь купити найлучшій ґрунтъ, съ кимъ лучити ся, до кого приставати. Навѣтъ и съ готовымъ купномъ мôгъ бы всѣдати нашъ чоловѣкъ на корабель. Организація стисла нашихъ кольоній, забезпечене правне нашого чоловѣка въ дорозѣ до Америки и по Америцѣ — можливе вынайдене ему роботы — вôдтакъ лучность зъ старымъ краемъ и духова и матеріяльна — отъ и задачи будучои нашои святынѣ „Народного Дому".

Мы тѣшимось, що унасъ не лишають ся пляны на папери. Знайшлись вже двѣ интеліґентнй нашй панѣ и вже займають ся коллектованемъ грошей по Шамокинъ и Мт. Кармель. Здае ся, що въ кождôй зъ нашихъ парохій знайдуть ся такй женьщины, котрй радо пôдоймуть ся сей красной задачѣ—лишь принуки треба— А се вже святый обовязокъ нашахъ священникôвъ!

СПРАВЫ „СОЮЗА".

Слѣдуючй члены приступили 1. серпня до нашого Товариства.

SHENANDOAH, PA.

	Число въ гол. книзѣ.
1. Косарь Кипріянъ	190
2. Швець Стефанъ	190
3. Онущакъ Антôнъ	191
4. Вислоцкій Антôнъ	191
5. Дошна Романъ	192
6. Бѣшко Григорій	192

AUDENRIED, PA.
(Pleasant Hill, Pa.)

	Число въ голов. книзѣ.
7. Сквѣрь Андрей	193
8. Гончакъ Василь	193
9. Баволякъ Данило	194
10. Канчуґа Лукачь	194
11. Стахъ Григорій	195
12. Нестерь Гарасимъ	195
13. Когутъ Осипъ	196
14. Капитула Дмитро	196
15. Баволякъ Иванъ	197
16. Быбель Андрей	197
17. Кавашь Михаилъ	198
18. Павличь Стефанъ	198
19. Гладишь Васько	199
20. Кащакъ Григорій	199
21. Цмарь Иванъ старш.	200
22. Махначь Михаилъ	200
23. Махначь Иванъ	201
24. Марцѣнъ Михаилъ	201
25. Романьчакъ Адамъ	202
26. Фіркаль Григорій	202
27. Телепчакъ Петро	203
28. Маслей Данило	203
29. Поточный Алексей	204
30. Зогутъ Василь	204
31. Сокôвъ Теодорь	205
32. Возьный Грицъ	205
33. Гусовичь Федоръ	206
34. Смереканичь Илько	206
35. Кондратый Иванъ	207
36. Мацько Павло	207
37. Осифій Михаилъ	208
38. Анґеловскій Станісл.	208
39. Мацакъ Николай	209
40. Гладишь Михаилъ	209
41. Габурчакъ Иванъ	210
42. Зелѣнскій Михаилъ	210
43. Мацко Иванъ старшій	211
44. Романъ Иванъ	211
45. Пчолярь Михаилъ	212
46. Урамъ Михаилъ	212
47. Мацько Иванъ молод.	213
48. Наймикъ Иванъ	213
49. Бурцѣнъ Федоръ	214
50. Цмаръ Иванъ молодш.	214
51. Доничь Михаилъ	215
52. Бурцѣнъ Петро	215
53. Чановскій Йосифъ	216
54. Гаврпшка Михаилъ	216
55. Павликъ Михаилъ	217
56. Фійко Лукачь	217
57. Нога Павло	218
58. Чобинякъ Михаилъ	218
59. Романъ Михаилъ	219
60. Стафаньчикъ Василь	219
61. Галянъ Михаилъ	220
62. Пецухъ Михаилъ	220
63. Гутный Иванъ	221
64. Яно Иванъ	221
65. Бованко Иванъ	222
66. Гербутъ Иванъ	222
67. Петришка Михаилъ	223
68. Притульскій Иванъ	223
69. Гнатикъ Лукачь	224
70. Сокôвъ Иванъ	224
71. Товтинъ Юрій	225
72. Дзюпинъ Петро	225
73. Пивоварникъ Юрій	226
74. Копій Иванъ	226
75. Голодъ Василь	227
76. Павукъ Иванъ	227
77. Дербасъ Михаилъ	228
78. Мановскій Йосифъ	228
79. Морозъ Михаилъ	229
80. Галишинъ Андрей	229
81. Миндяшь Иванъ	230
82. Антонишь Васько	230
83. Денисъ Андрей	231
84. Ярошь Василь	231
85. Мизеракъ Юрій	232
86. Гелейда Иванъ	232
87. Кранякъ Иванъ	233
88. Лазаръ Иванъ	233
89. Добровскій Стахъ	234
90. Томко Юрій	234
91. Пелешь Василь	235
92. Фуфаръ Стефанъ	235
93. Царикъ Петро	236
94. Томцьо Юрій	236
95. Чухранъ Андрей	237
96. Бринцко Иванъ	237
97. Лѣяшь Михаилъ	238
98. Махлинецъ Юрій	238
99. Демянъ Андрей	239
100. Коцишь Михаилъ	239
101. Скимба Иванъ	240
102. Артимъ Петро	240
103. Мартинъ Мацько	241
104. Пуфчакъ Михаилъ	241
105. Запоточный Иванъ	242
106. Иванъ Андрей	242

Несторъ Дмитрôвъ
секретарь.

Американьскій газетярь.

Вôнъ бувъ передше посломъ въ якôмсь тамъ парламентѣ — най буде въ соймѣ галицкôмъ. Страшный опозиціонистъ. Выдавця червонои радикальнои газеты, членъ академіи наукъ; въ наслѣдокъ свого бурливого политичного житя, попавъ въ неласку, а навѣть такъ далеко допровадивъ, що мусѣвъ утѣкати въ Америку. Незнаю, чи то правда, але вôнъ такъ росказуе, може и хвалить ся, може и правду каже, хто его тамъ знае. Любить чоловѣкъ грати ролю политичного мученика. Може вôнъ бувъ богатырь, тай програвъ все майно въ карты, тай ще и векслѣ пофальшовавъ — може бувъ въ якôмъ богатôмъ банку — тай грошѣ вкрали —вôнъ нѣ, борони Боже! Вôнъ дуже чесный чоловѣкъ! А може другого, ладну жѣнку вхопивъ и грошѣ, тай утѣкъ до Америки. Але хто бы тамъ мучивъ ся съ тыми всѣми „може" они не изглубимй, досить, що вôнъ дуже ученый чоловѣкъ и навѣть дуже а дуже честный, одже стае ґазетяромъ, нѣбы литератомъ. Десь, въ якôмсь мѣсточку закладае ґазету. Нема легшой рѣчи на свѣтѣ якъ выдавати газету (тôлько не руску) въ Америцѣ.

Лишило ся кôлькадесять долярôвъ изъ здефравдованыхъ грошей — купивъ за тіи грошѣ колька фунтôвъ черенокъ малыхъ и великихъ, нанявъ робôтника, купивъ ножицѣ и повытинавъ всячину зъ американскихъ газетъ, а ихъ ту е милiоны — завѣзъ самъ на тачкахъ до друкарнѣ и газета вышла. Гвалтъ! Выйшла газета, наробивъ вôнъ крику по цѣлôмъ мѣстѣ. Хлопцѣ розносятъ вôдъ дому до дому и продають по 5 центôвъ. А треба знати, що Американцѣ то дуже цѣкавй сотворѣня, тай и 5 центôвъ въ кишени кождый мае — отже нашъ газетярь вже де-що заробивъ. Заплативъ собѣ, робôтникови, друкарни, наостривъ ножицѣ, закасавъ рукавы и дальше пише. Але ґазетярь, не

SVOBODA

(LIBERTY.)

Weekly Paper

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at 144, South Franklin str; Shamokin, Pa. of each week by the Svoboda Publishing Co.

ADVERTISING RATES:

One inch per annum...$ 10.00

„ „Six months. „ 6.00

All comunications should be addressed to:

„Svoboda" Printing Office

144 S. Franklin, str,

Shamokin, Pa.

Предплата рôчна 2.00

До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:

To „Svoboda" Printing Office

144 S. Franklin, str.

Shamokin, Pa.

Наша газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Shamokin, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячй приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. Gr. Chylak
Olyphant Pa.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. Nestor Dmytriw
Mt. Carmel, Pa.
P. O. Box. 599.

ОДОЗВА.

БРАТЯ РУСИНЫ!

Удаемось до Васъ зô святою просьбою. Мы порѣшили будувати у себе святыню, нашу святу руску церковь, ту твердиню, котра забезпечае намъ нашу вѣру и нашу народнôсть на чужой земли. Насъ ту не богато, а будова церкви, якъ вы сами знаете, великй сумы коштуе. Для того пукаемо до нашихъ рускихъ, щирыхъ сердецъ, щобъ схотѣли насъ запомогчи, щобъ схотѣли скинутись по кôлька центôвъ на ту высоку цѣль, и зôбранй грошѣ пересылати на адресу:

Peter Lepak
811 Canal Str.
ELMIRA, N. Y.

простый робôтникъ, вôнъ чимъ будь не годенъ вдоволити ся — вôнъ потребує богато грошей, щобъ мôгъ прилично и прибрати ся и попоѣсти, а передовсѣмъ прилично выпити, а ще приличнѣйше зафундовати. Якъ газета есть власностію самого редактора — то гараздъ, якось оно йде. Але якъ прим. богатому шевцеви захоче ся мати свôй шевско-политичный органъ, або знову польскому ксьондзови свôй, то горе редакторови. Заробокъ его маленькій, але иногдѣ и тои заплаты вôнъ не варта, бо такй робôтники, якъ вôнъ, уганяють въ великôмъ числѣ босй по Америцѣ. А якъ не хочуть они босй и голоднй спацировати, мусять наймати ся до будь якои редакціи. Ихъ власнй переконаня, чи республиканьскй, чи демократичнй ховають красно до кишенѣ — працюють тамъ, де имъ кавалокъ хлѣба дають.

Редакторôвъ наймають властителѣ газетъ еще и для того, щобъ они приспорювали предплатникôвъ, бо предплатники, то грошѣ. Горе редакторови, если зъ его причины, властитель газеты стративбы предплатникôвъ. Властитель приходить до бюра редакційного, клеркъ рапортуе, що 25 предплатникôвъ звернуло газету. Властитель клине, злобить ся, пытае и шукае причины; та хтожь виненъ, якъ не редакторъ? Папѣрь не виненъ, бо такій самій якъ передше бувъ, друкъ также не виненъ — хлопцѣ, що розносять газету рôвножь не виннй, бо се лежить въ ихъ интересѣ, якъ найбôльше чиселъ роспродати. Хтожь виненъ? Та вжежь нѣхто, тôлько редакторъ и его ножицѣ виннй. Разъ написавъ статю за остру, другій разъ за лагôдну. Однымъ надто подобавъ ся, другихъ надто розгнѣвивъ. Нѣ, се не може бути — не вмѣе редакторъ помѣжь дощь йти. Властитель выганьбивъ редактора послѣдными словами и нагнавъ. О! щось подôбного, навѣть въ Галичинѣ не дѣеся. Тамъ бувало, за моихъ временъ, то редакторъ бувъ великій панъ. Каву пивъ два разы денно, цигарета куривъ, навѣть часомъ и пива напивъ ся, бо було за що — прецѣ 30 „римскихъ" платили на мѣсяць „зъ горы". Тай и такъ скоро не вôдправили, а якъ вôдправили то все въ чемный способъ: Господине такъ, а такъ — вы за великій ленюхъ, нероба, до нѣчого нездалый, а все таки прилѣпили то чемне слово „господине" — або „пане", то залежало вôдъ того, чи чоловѣкъ моцювавъ ся зъ „Дѣломъ", чи зъ „Галичаниномъ." Не знаю, якъ теперь, але здае ся гôрше, бо якъ народъ еміґрує, священники еміґрують, то и нема кого розвеселяти газетами.

Але я собѣ тôлько такъ мимоходомъ завернувъ на Галичину — pax tecum — люба вôтчино нужды и горя — я вертаю опять до моихъ товаришôвъ американьскихъ.

Я ихъ хочу видѣти вдоволеными и ситыми, прецѣ американьска земля стôлько мае хлѣба. И виджу на ихъ лици повне вдоволене, — виджу на ихъ хребтѣ прекрасный, модный навѣть сурдутъ, виджу на ихъ ногахъ лякерованй черевики, а чую, якъ побренькують въ кишени квoдрами. Щожь такого мои дорогй товаришѣ? пытаюсь. Выборы Sir, выборы! Ага, выборы! Славна то рѣчь выборы. Тай знову мимо хотя сягнувъ я памятію въ дорогу Галичину. Даруйте читателѣ, але Галичина, особливо на пунктѣ выборôвъ, дуже а дуже интересна. Але почекаймо, незадовго вôдограе ся тамъ шляхоцко-правительственна комедія, то и роскажимо за ню, а теперь вертаймо до нашихъ любыхъ редакторôвъ американьскихъ. У нихъ выборы, значить сяжнива. Выбирають майора мѣста, конґресмана, шерифа и всякихъ другихъ: годѣ навѣть всѣхъ вычислити, скôлько тыхъ урядôвъ есть. Выборы частй въ Америцѣ, бо всѣ уряды въ Америцѣ выбиранй приносять редакторамъ не малй користи.

Передовсѣмъ треба дбати про добро народу. Треба глядѣти пильно за кандидатами, вышукувати ихъ добрй и злй стороны и тй стороны класти на вагу долярôвъ. А тыми людьми, що стоять коло тои ваги, то суть газетярѣ. Одно слово въ пору зручно высказане въ газетѣ, рѣшае на користь або на не користь кандидата. Перепавшій кандидатъ, зруйнованый зовсѣмъ матеріяльно часто навѣть стрѣляе собѣ въ лобъ, выбраный збогачуесь въ часѣ свого урядованя, а газетярь за часъ выборôвъ скориставъ о 50 фунтôвъ на вазѣ.

Але треба зважити и ту обставину, що газетярь американьскій памятае о тôмъ, що вôнъ колись постарѣесь. Если вôнъ практичный чоловѣкъ, то держится тои партіи, котру уважае въ будучности верховодячою, хоть бы и противъ свого переконаня, а таки тримае ся еи, щобъ на старôсть дôстати яке рядове мѣсце. А если газетярь за честный, щобъ поступати противъ власного переконаня, того называють американьцѣ „damned fool" — а по нашому „кругомъ дуракъ".

Такъ выглядае бôльше меньше журналистика Американьска безъ взгляду на се, въ якôмъ она языцѣ дивить ся на свѣтъ божій. Въ Америцѣ она не може бути анѣ галицкою, анѣ французкою, лише американьскою; она мусить приноровитись до житевыхъ обставинъ, до людей, до бізнесу, а якй люде, яке жите, така и журналистика, бо она мовь бы зеркало вôдносинъ житевыхъ. Нема того гидкого сервилізму — есть бізнесъ — и передовсѣмъ бізнесъ, значитъ: той чинникъ, що становить жите чоловѣка.

Мало за Др. Бразингеромъ. написавъ: Рускій Американець.

Прогулька до прекрасной Ельміри.

Мы выбрались лишь до Newberry за Виліямспортомъ, щобъ троха вôдотхнути свѣжимъ воздухомъ, щобъ хоть на хвильку обтрястись зъ вугляного пороху, тай щобъ бодай на хвильку збути про щоденну працю, про буденй занятя. Наше мниме американьске село — выгляде справдѣ, якъ село! Невеликй домы, оповитй прекрасною зеленю, горы въ около, рѣка по за селомъ, тишина, що царила вечеромъ, переплѣтана галасомъ жабъ и польныхъ коникôвъ, пригадовала намъ на хвильку галицке село. Але лишь на хвильку, бо трамвай електричный, що церерѣзовавъ село, фабрики деревянй що гудѣли и свистали, немогли удержати довго насъ въ переконаню,що мы въ богоспасаемôмъ галицкôмъ селѣ, мы не хотя мусѣли вертати до дѣйсного переконаня, що мы въ свѣтѣ цивілізованôмъ, що мы въ культурнôмъ селѣ, въ краинѣ волѣ и свободы. За мало вражѣнь! Душа наша бажала чогось бôльше, чогось кращого ще, чогось бôльше интересного. Сельска тиша,окружене, хоть якъ щире и сердечне не могло насытити нашу спрагнену душу — и мы раненько выбрались въ далеку дорогу — ажь до Elmir-a не далеко вже Buffalo. Прекрасна подорожь! Желѣзница мчить ся блискавицею горами, про пастями; понадъ озера и рѣки. Чудовый краевидъ!

Долиною мчить ся вихромъ американьска желѣзниця. По обохъ сторонахъ горы, покрытй зелеными лѣсами, по декуда вкрытй полями и будынками. Декуды спочине око на фабрицѣ гарбарнôй, або деревянôй и чудуешь ся, якимъ способомъ заглянули въ тй дѣвичй стороны фабрики, дѣти культуры. Тренъ суне ся блискавицею усе въ гору и въ гору и выѣджаешь на высокоровень тай дивуешь ся, якою силою льокомотива змогла на таку высочину выдрапатись. Долиною стелятся прекраснй краевиды: амер. села (фармы), зô своими чистенькими и бѣлыми, якъ снѣгъ домами. Ажь ось и границя Пенсилвеніи, границя другои, неначебъ державы Нюйорского стату. Еще кôлька миль ѣзды, а побачишь прекрасну Elmir-у! Старе мѣсто, подôбне до всѣхъ американьскихъ мѣстъ. Нове мѣсто — се прекрасный городъ — въ городѣ домы, що, неначе ростуть, мовь грибы по дощи, оповитй свѣжою зеленею, що душу и серце до себе пригортають. Наоколо мѣста, попôдъ зелеными горами, розляглись величезнй фабрики и шовковй и деревлянй и др. фабрики, тотй печаливй матери о долю робучого люду. Годѣ не згадати про прекрасный цминтарь, що пышаесь въ новôмъ мѣстѣ. Я не бачивъ въ житю такъ гарного такъ супокôйного, такъ естетичного мѣсця вѣчного вôдпочинку. Одна велика мурава, що здвигаесь въ гору, а на тôй зелени, мовь бы понаростали бѣлй грибы, прекраснй, бѣлй мармуровй памятники. Тишина царює по цѣлôй великôй простори, а душа твоя такъ и лыне въ свѣтъ далекій, въ свѣтъ вѣчного, святого супокою. Довго, довго ходили мы мовчки по тôй сумнôй земли, лишь вôдъ часу до часу вырывалось слово, замѣтка про се, та про те. „Здаесь що се святе мѣсце не чуло еще зъ роду рускои рѣчи, вôдозвалась моя товаришка" —

Здаесь и не почулобы, еслибъ не голосъ нашихъ людей, що покупили собѣ ту грунта пôдъ будову своей батькôвщины.

Ажь сюда на пôвнôчь далеко зайшовъ нашъ Русинъ и ажь ту шукавъ вôнъ кусника хлѣба, котрого не мôгъ на батькôвщинѣ знайти. Ту знайшовъ хлѣбъ, ту знайшовъ землю, що сердечно пригорнула его до свого серця, що повитала его мовь рôдну дитину, кобы хоть та дитина була розумною и умѣла вдячно користати зъ пестощôвъ матери.

Пращаючи прекрасну Elmir-у насунулись менѣ на голову тй чорнй хмары, що повисли надъ нашою бѣдною батькôвщиною, а ту стôлько землѣ, стôлько дару Божого, хоть лопатою горни — кобы лишь у насъ свѣтлй люде, кобы розумна органiзація. — А поки того не буде, згинемо въ борбѣ о азбуку, а мудрѣйшй люде займуть позиціи на свѣтѣ такй, якй мудрѣйшимъ будуть належатись.

Несторъ.

Добра партія!

ХЛОПСКА КОМИСІЯ.

Оповѣдане Ив. Франка.

(Продолженіе).

IV.

Поки присяжный заковувавъ мене въ ланцухи, вже й совсѣмъ стемнѣло. Матѣй стоявъ зъ боку, якъ катъ надъ душею, ждавъ тôлько, коли присяжный гетъ пôде. Дôждавъ ся.

— Ну, що, паничу, теперь мы оба, правда? — цѣдивъ ôнъ крôзь зубы, держачи за ланцухъ, котрымъ я бувъ скованый. Въ однôй хвили ôнъ шарпнувъ за ланцухъ и я поваливъ ся горѣлиць и ударивъ головою о землю.

— Овъ, ты бачу пяный, — реготавъ ся ôнъ, — а я хотѣвъ тебе просити на вечерю. Ну, вставай, ходи!

Я вставъ, и ôнъ поволѣкъ мене до хаты.

Въ печи огонь горѣвъ, жѣнка снувала ся по хатѣ, вечерю варила, — въ закутци сидѣла стара баба, газдова мати. Обѣ жѣнки були блѣдй и тремтѣли побачивши мене. Они рѣдко коли осмѣлювались зиркнути на мене, а якъ котра зиркнула, то такъ жалôбно, такъ жалôбно...

Матѣй посадивъ мене на лавку, а самъ сѣвъ конець стола, сопучи мовь мѣхъ ковальскій. Я знавъ, що ôнъ щось на мене загадує. Наразъ зôрвавъ ся и гримнувши о стôлъ рукою, крикнувъ: — Нѣ, я го не пущу живого! Най буде що буде, а такого опрышка я не пущу живого зъ своеи хаты.

Жѣнки, мовь на даный знакъ заплакали. Матѣю! сыночку, — Богъ зъ тобою! Адже шкода повернула ся. А ты бы хотѣвъ такій грѣхъ на душу брати! Бôй ся Бога!...

— А ôнъ боявъ ся Бога, якъ пôдкопувавъ ся до коморы?...

— Та вже, якъ тамъ ôнъ!.. Най ôнъ ся самъ зъ Богомъ рахує!...

— Нѣ, я му поможу. Я му насамперѣдъ всѣ кости порахую! Ходи-но, паничу, сюда!

И ôнъ знову ухопивъ мене за ланцъ, пôднявъ зъ лавки и гримнувъ мною до землѣ. Тогдѣ, ставши чоботомъ на груди, скрутивъ ланцъ до купы такъ, що я скуливъ ся въ каблукъ, ажь крижѣ трѣщали. Въ очехъ ми потемнѣло. Я побачивъ, якъ ôнъ замахувавъ ся до мого лиця. Одтакъ почувъ я бôль въ груди, въ крижахъ, въ боцѣ, а ôдтакъ нѣчо не стало...

V.

Я знову очунявъ ся. Въ печи погасає грянь, впрочѣмъ въ хатѣ темно и тихо. Я пôдъ лавою, скрученый въ двоє, якъ слимакъ. Рушаюсь — бôль страшенный. Кожда кôсточка, кожде мѣсце... Въ горлѣ пересохло, палитъ. Я застогнавъ.

Темна тѣнь майнула по хатѣ, дилькотячи невыразно. Бачу, жовте, поморщене лице нахилюєсь надо мною, дрожача, холодна рука пересуваєсь по моѣмъ лици.

— Ты ще живый, сыночку, га?

— Живый!.. Воды!.. простогнавъ я.

Подала ми воды.

— Живо пій, бо готовъ прийти, то бѣда моя, — нелюдъ якійсь!.. шептала баба. — Бѣдный ты небоже, бѣдный! Жаль ми тя, але щожь пораджу!..

— Бôгъ заплать вамъ! прошептавъ я.

Дверѣ скрепнули, и стара щезла якъ тѣнь, а коли вôйшовъ газда, она вже кахикала на печи.

— А що не обзывавъ ся злодѣй? запытавъ ôнъ.

— Нѣ, сыночку.

— Тьфу до дѣдька, ще якъ мара крепне, то готова и направду бути бѣда.

Въ мене ажь духъ троха вступивъ. Отъ гадаю собѣ, — чень змилує ся. полекшитъ, попуститъ ланцуха. Та де тамъ! Поворкотѣвъ щось, а далѣ лягъ спати.

— Все одно — ще лишь тото чую: — якъ живый, то буде живый и до завтра, а нѣ, то най чортъ бере!..

Я цѣлу нôчь анѣ ока не зажмуривъ. Шо я вытерпѣвъ за тоту нôчь, того певно було бы ми стало и на десять лѣтъ. Вже-мь гадавъ. що мене кровь залье, и просивъ-емь Бога, щобы ми пôславъ смерть. Але де тамъ! Иншому бы, щасливѣйшому, то що иншого, — але менѣ!.. Та вже чи сякъ чи такъ, а тота нôчь була може найтяжша и найдовша въ моѣмъ житю. Ще якбы ми тота баба не була дала воды напити ся, то бымь бувъ певно не вытримавъ. Та вѣдай на то оно вже йшло, щобымь вытримавъ.

VI.

Розвиднѣло ся. Въ хатѣ повставали. Мôй газда перше всего — до мене. Надслухує — дыхаю. Ажь ôдсапнувъ.

— А ты ще жиєшь? крикнувъ. — Ну, проси Бога, що тя ще довше лишивъ въ моихъ рукахъ! Але того вже певно нѣ ôдпросишь нѣ ôдмолишь, що тя чекає. Щобы лишь до мѣста живого ôдставити, а тамъ най за нимъ и заклекоче!..

Дурень! Онъ собѣ своє рахувавъ, а я своє, — тай таки на моѣмъ стало.

Вытягнувъ мя зъ пôдъ лавы, розкрутивъ ланцухъ... А, Господи, тобѣ слава! Въ крижахъ полехшало, свѣтъ якійсь не той зробивъ ся. Але на ноги стати — анѣ гадки нема. Таки ôнъ мене ногами выкопавъ на двôръ, на обору, а жѣнцѣ казавъ позачищувати въ хатѣ.

Сиджу я знову на приспѣ. Поранокъ зимный — все тѣло одубѣло, такъ що болю не чути, тôлько въ головѣ шумитъ та въ грудехъ коле, якъ дыхаю. Далѣ въ хатѣ затопили, дымъ пôшовъ клубами попôдъ стрѣху, менѣ въ очи. Заплакавъ ся я, закашлявъ ся, — мовчу. Газда тымчасомъ пôшовъ до худобы, воламъ дати, до воды выгнати, — ба, чую, збирає ся въ поле зъ плугомъ, покладати пôдъ жито. Вже я троха утѣшивъ ся. „Не буде, гадаю, мого ката хоть черезъ день!“

Ажь ту чую, гомôнъ. Дивлю ся, вôйтъ зъ присяжными на перелазѣ. Пôдходитъ, оглядає мене и усмѣхає ся.

— А що, рыбонько, — добре тя ту заходили?

Я ледво дышу, а весь въ крови.

— Щожь, не говоришь, серденько? Кажи, не бôй ся, — я ти нѣчо не скажу.

— Пане... вôйте, — простогнавъ я, — другу... таку нôчь... не вытримаю!..

— Не вытримаєшь, душенько, — осмѣхавъ ся вôйтъ. Нѣ, не бôй ся, вытримаєшь! Такй, якъ ты, вмѣють тримати. Ну, а теперь, небоже, ты знаєшь, що тобѣ ся у мене належитъ?

Я выдививъ ся на него.

— Ой, непамятущій же ты, голубочку! Ану-ко, встань та простри ся, Я маю право дати тобѣ на снѣдане пять букôвъ, — не бôльше. Куме присяжный, ану-ко, возьмѣть но его!

— А вы, куме, — сказавъ вôйтъ до мого газды, що саме надôйшовъ, — будете мусѣли въ суботу зъ полудня выбрати ся въ дорогу до мѣста. Поѣдете вы, ось кумъ присяжный, ну, тай арештантъ.

Се була пятниця. Значитъ завтра. Мôй газда зирнувъ на мене такъ дико и люто, мовь якій смертельный ворогъ вырыває ся ему зъ рукъ, а ôнъ не може го ôтъ разу задушити. А я знову одебелѣвъ цѣлый, коли погадавъ собѣ що ще треба буде одну нôчь ночувати у того чоловѣка безъ серця. Тай за що тôлько муки?... Отъ, сказати по правдѣ, можесмо були забрали зъ на сто риньскихъ, тай того найбôльша часть ему повернула ся. А хлопъ бувъ богатый; у него въ коморѣ абы руки добрй, то можь було й не такъ попасти ся!..

(Дальше буде).

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Посвячене дому товариства „Просвѣты.“

Посвящене почало ся богослуженьемъ въ Успеньскôй церкви, котре вôдправивъ найстаршій вѣкомъ членъ выдѣлу и теперѣшный заступникъ головы товариства о. радникъ Ал. Тороньскій о 9-ой годинѣ зъ рана. Въ богослуженю взяла участь, кромѣ членôвъ выдѣлу перебуваючихъ у Львовѣ и интелиґенціи рускои, такожь гостѣ селяне зъ краю. Мѣжь иншими ч. Симеонъ Цѣпивко зъ Яжова въ повѣтѣ яворôвскôмъ (оденъ зъ перших селянъ членôвъ „Просвѣты“ и першій членъ що почавъ уже давнѣйше що року давати лепту на закупно дому „Просвѣты“ дальше ч. Гарасимъ Шуль зъ Городиславичь повѣта бобрецкого и чч. Іосифъ Михаличко и Дмитро Кернига зъ Пôдберезець повѣту львôвского. — По скôнченôй вôдправѣ удали ся всѣ до дому „Просвѣты“ и тамъ довершивъ о. Ал. Тороньскій зъ оо. Райтеровскимъ и Яримовичемъ посвященя комнатъ занятыхъ „Просвѣтою“ „Рускою Бесѣдою“ и иншими товариствами. Вôдтакъ запросила канцелярія товариства гостей на перекуску, пôдъ часъ котрои промовили заступникъ головы о. А. Тороньскій и колишный першій голова пос. Вахнянинъ. Перша справа, яку сей часъ полагодила канцелярія „Просвѣты“ въ своимъ власнôмъ домѣ, було высланье замовленыхъ статутôвъ на завязане читальнѣ въ Махновѣ повѣта равского и въ Вербôвци повѣта городеньского.

Дня 26 н. ст. липня вôдбуло ся въ Тернополи въ сали „Рускои Бесѣды“ засѣдане въ справѣ основаня касы задатковои. Зборамъ проводивъ о. Петро Бѣлиньскій парохъ зъ Довжанки. Передискутовано статутъ и ухвалено внести его до затвердженя. Нову сю руску институцію фінансову названо „Сила“. На зборѣ явила ся часть интелиґенціи зъ мѣста и кôльканайцять священникôвъ зъ охресности .Щасть Боже!

Рухъ еміграційный въ Тернопôльщинѣ, якъ намъ зъ вôдтамъ пишуть — великій. При будовѣ желѣзницѣ переважно Италіяне та Мазуры, та и тымъ платятъ дуже мало. Нѣчого не помагає пояснити народови, що Бразилія то смерть для него. Аґітація сильна и явна. Аґенты потрафили вмовити въ нарôдъ, що Бразилія — то его спасеніе... за пару лѣтъ вернутъ зъ вôдтамъ до своихъ сѣлъ на лѣпшу будучнôсть.

Въ повѣтѣ снятиньскôмъ, вôдбуло ся 28-ого н. ст. липня т. е. въ недѣлю селяньска вѣче въ Заболотовѣ, скликане для пôддержаня кандидатуры радикала д-ра Трильовского. Якъ подає „Kurjer Lwowski“ — на тôмъ вѣчу мало бути тысячь людей зъ рôжныхъ сторôнъ повѣта снятыньского и, мимо дуже великои спеки, нарады тревали чотыри годины. Промовляли кромѣ селянъ пп. д-ръ Трильовскій и Даниловичь (молодшій). Вѣче ухвалило пôдпирати кандидатуру д-ра Трильовского, почтило память померлого не давно проф. М, Драгоманова и запротестовало противъ такого проекту реформы выборчои, якій уложивъ пôдкомітетъ дотичнои комісіи въ радѣ державнôй а заявилося за загальнымъ правомъ голосованя.

Укравъ дахъ.

Челядникъ бляхарскій Берль Фляйшеръ, працюючи у Львовѣ въ ринку пôдъ ч. 5, укравъ 22 бляхи, т. е. половину даху сусѣдньои каменицѣ кн. Пониньского и продавъ торговцеви старого желѣза.

Страшный драматъ родинный вôдогравъ ся сими днями въ Миньску въ Росіи. Одно супружество зъ верствы ремѣсничой жило зъ собою въ великôй незгодѣ. Передъ кôлькома днями чоловѣкъ вернувъ пôзно до хаты, а жѣнка, починаючи сварню, заявила, що покидає его и дѣти на все и волитъ бѣдувати, якъ жити зъ такимъ волоцюгою. Однакъ своей загрозы не выповнила, але пôйшла до другои комнаты, обляла себе нафтою и пôдпалила ся. Чоловѣкъ, побачивши се, не ратовавъ ей, але при свѣтлѣ живой факлѣ повѣсивъ ся.

На крикъ дѣтей збѣгли ся сусѣды и побачили страшну сцену: на стѣнѣ на гаку висѣвъ чоловѣкъ, а на подлозѣ въ страшныхъ боляхъ доходила жѣнка. Чоловѣка уратовано, але жѣнка померла.

Страшна буря зъ дощемъ и градомъ навѣстила вчера по полудни мѣсто Ярославъ и околицю. Небувалый вѣхоръ наробивъ богато шкоды. Коло самого двôрця зелѣзничого зôрвавъ дахъ зъ партерового забудованя а на самôй стацiи вырвавъ кôлька деревъ. Въ околици позрывавъ богато стрѣхъ. Шкоды въ поли, поки-що годѣ оцѣнити.

Добродѣйный селянинъ россiйскiй. Сими днями померъ въ Россiи Ф. Яковлевичь Ермаковъ, одинъ зъ найбôльшихъ фiлянтропôвъ россiйскихъ, котрый за свого житя пожертвувавъ десять мiльонôвъ рублѣвъ на добровôльнi цѣли. Бувъ вôнъ сыномъ селянина, що мавъ варстатъ ткацкiй и прядѣльню бавовны. Сынъ розширивъ батькôвске заведене, а зъ часомъ выставивъ кôлька великихъ фабрикъ выробôвъ бавовняныхъ, котрî мали вôдбутъ въ цѣлôй Россiи. Працею и ощадностiю доробивъ ся Ф. Яковлевичь великого маетку та уживъ его для добра бѣдной суспôльности. За его часôвъ було ще крѣпацтво, отже вôнъ въ рôдномъ селѣ Мещеринѣ выкупивъ всѣхъ селянъ зъ крѣпацтва за 240 тысячь рублѣвъ и выставивъ тамъ заведене для бѣдныхъ на 180 осôбъ. Подôбнî два великî заведеня поставивъ въ Москвѣ, а кôлька въ иншихъ мѣсцевостяхъ. Заложивъ въ Москвѣ такожь кухню для бѣдныхъ, въ котрî що денно живило ся 500 осôбъ. Пôдпомагавъ завсѣгды заведеня для слѣпыхъ, глухо-нѣмыхъ и сирôтъ. Въ роцѣ 1891-ôмъ, якъ наставъ голодъ въ Россiи, розсылавъ грошѣ въ далеки стороны и збôже цѣлыми возами зелѣзничими. Померъ въ 80-тôмъ роцѣ житя, а трудивъ ся до послѣдной хвилѣ.

Молись, трудись, учись до СОЮЗА запишись до читальнѣ ходи Бога въ сердцю май, ближняго люби, церковь посѣщай, Свободу читай Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй въ процеса не вдавай ся. Въ лютерiю не грайте, тôлько грошъ щадѣть Братя, намъ треба „Народного Дому" ану скинтесь по центови. Се не запоминайте! . . . . Буде зъ васъ.